

ULIGHED 28. marts 2018

Vi skal investere i flexicurity-modellen, når robotterne kommer

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Emilie Damm Klarskov
Analysechef

Mie Dalskov Pihl
Chef for registeranalyse

Danmark har et godt udgangspunkt for at imødegå den teknologiske udvikling. Vi anvender allerede robotter, vi efteruddanner os, og vi har et forholdsvis udbygget sikkerhedsnet. Men teknologien rejser nogle udfordringer, særligt for ufaglærte, vi som samfund skal tage alvorligt.

Kontakt

Analysechef

Emilie Damm Klarskov

📞 27 35 85 95

✉️ ead@ae.dk

Konsulent

Sarah Steinitz

📞 33 55 77 10

”Robotterne kommer!” Sådan lyder det i hvert fald ofte i medierne. Den teknologiske udvikling er i fuld gang, og mens nogle frygter, at robotterne vil overtage vores job, peger andre på, at den teknologiske udvikling kan være med til at forbedre arbejdsmiljøet og gøre os mere produktive. Så hvad er hoved og hale i historien om robotternes indmarch på arbejdsmarkedet? Vil vi som samfund vinde eller tabe, hvis vi tager robotterne til os? Og hvad vil det betyde for den enkelte lønmodtagers jobchancer? Skal vi forberede os på, at arbejdsmarkedet – ja måske hele samfundet – vil forandres grundlæggende?

En ting er sikkert: Robotterne har allerede gjort deres indtog på det danske arbejdsmarked. Internationalt er Danmark et af de lande med flest industrirobotter pr. medarbejder i industrien. I Europa ligger kun Tyskland og Sverige højere end Danmark. Der er dog stadig et lavt antal robotter, når man sammenligner med antallet af lønmodtagere. Også når det gælder udvikling og produktion af visse typer af robotter, er Danmark blandt de førende lande. Danmark kan som samfund blive rige på at investere i robotter og anden ny teknologi. Ny teknologi kan nemlig gøre os mere produktive. Det betyder med andre ord, at vi kan producere mere for færre penge. Det vil igen medføre, at nogle varer bliver billigere, så flere har råd til dem.

” *Selvom robotterne gør os rigere og mere produktive samlet set, skal vi være opmærksom på, at der vil være nogen, der vil miste deres job som følge af automatisering*

Teknologien kan altså bidrage positivt til samfundsøkonomien. Samtidig rejser robotternes indtog på arbejdsmarkedet også nogle udfordringer, som vi som samfund skal tage alvorligt. Hvordan forskellige samfundsgrupper kommer til at mærke effekterne af den teknologiske udvikling, afhænger af, hvordan vi indretter samfundet. Nogle grupper, særligt nogle ufaglærte grupper, vil være i højere risiko for, at teknologien overtager deres jobfunktion end personer med mere specialiserede arbejdsopgaver. Det skyldes, at flere ufaglærte varetager rutineprægede opgaver, som er lettere at automatisere.

Et eksempel er posten. På cirka 15 år er antallet af breve faldet med omkring en milliard. E-mails har i stor stil overtaget postbudenes funktion, og det har betydet, at Postnord (tidl. Postdanmark) har måtte afskedige rigtig mange bude over årene. På lagrene og i landbruget gør vi i større grad brug af teknologi end tidligere. Selvom robotterne gør os rigere og mere produktive samlet set, skal vi være opmærksom på, at der vil være nogen, der vil miste deres job som følge af automatisering. Og hvad gør vi så ved det?

OECD har peget på tre centrale elementer, når det gælder om at forberede samfundet til den teknologiske omstilling. Den gode nyhed er, at Danmark er godt på vej på alle tre punkter.

For det første peger OECD på, at befolkningen skal sikres et ordentligt uddannelsesniveau. Jo bedre uddannet befolkningen er, des bedre gearer den sig til den omstilling og de nye arbejdsopgaver, som den teknologiske udvikling vil medføre. Det generelle uddannelsesniveau har traditionelt været højt i Danmark, men der er bestemt grund til at holde fokus på at sikre kvaliteten hele vejen rundt i uddannelsessystemet, fra folkeskole til efteruddannelseskurser. Ifølge OECD er Danmark i dag ikke et af de lande, som bruger flest penge pr. studerende og der er udsigt til milliardbesparelser som følge af omprioriteringsbidraget. Samtidig er det stadig sådan, at hver sjette ung ikke har fået en ungdomsuddannelse, når de fylder 25 år. Det er uholdbart.

” *I Danmark har vi brug for at satse på den nye teknologi, også selvom nogle job vil blive nedlagt. Forudsætningen for at medarbejderne ser positivt på den nye teknologi er visheden om, at der er et solidt sikkerhedsnet, som griber en og hjælper en godt videre*

For det andet peger OECD på vigtigheden af et ordentligt sikkerhedsnet. Der vil være mennesker, som mister deres job som følge af teknologisk omstilling. Et solidt sikkerhedsnet skal sikre, at disse mennesker kan opretholde en vis levestandard, indtil de igen har fået fodfæste på arbejdsmarkedet.

Det danske arbejdsmarked er netop kendetegnet ved den såkaldte flexicuritymodel. Som navnet antyder, består modellen af en fleksibilitet for arbejdsgiverne og et sikkerhedsnet for lønmodtagerne. Fleksibiliteten for arbejdsgiverne gør, at det er relativt nemt at hyre og fyre medarbejdere. Det gør det muligt for virksomheder hele tiden at justere deres medarbejderstab, så den passer til den relevante situation f.eks. ved investeringer i ny teknologi. På lønmodtagersiden består flexicuritymodellen omvendt i, at der er et sikkerhedsnet, som griber medarbejdere, der mister jobbet og en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som hjælper dem godt videre. Indretningen af det danske arbejdsmarked betyder således, at vi er godt gearer til at få det bedst mulige ud af den teknologiske udvikling og sørge for, at dem, som mister jobbet pga. teknologi ikke skal gå fra hus og hjem – men gribes af et sikkerhedsnet og evt. får tilbudt opkvalificering, der kan hjælpe dem ind på arbejdsmarkedet igen.

Gennem de sidste år har vi set sikkerhedsnettet blive forringet. Dagpengeperioden er blevet forkortet, og der er blevet indført et kontanthjælpsloft. Samtidig er dagpengesatsen blevet reduceret. Fortsætter man ad denne vej, kan man frygte, at nogle grupper af lønmodtagere vil blive teknologiforskrækkede, fordi frykten for at miste jobbet til en robot overskygger de muligheder, som den nye teknologi kan bringe med sig. I Danmark har vi brug for at satse på den nye teknologi, også selvom nogle job vil blive nedlagt. Forudsætningen for at medarbejderne ser positivt på den nye teknologi er visheden om, at der er et solidt sikkerhedsnet, som griber en og hjælper en godt videre.

” *At have gode uddannelser – og efteruddannelser, som klæder os på til at imødegå teknologiske omstillinger, er helt afgørende – og i øvrigt noget, som Danmark høster stor anerkendelse på ude i verden*

For det tredje understreger OECD betydningen af den aktive arbejdsmarkedspolitik, som skal hjælpe de mennesker, som har mistet deres job, med at komme tilbage til arbejdsmarkedet igen. Også her er der gode nyheder: Danskerne deltager nemlig allerede i dag i langt mere voksenuddannelse, end det er tilfældet i mange andre lande. Faktisk indtager danskerne en tredjeplads, når det kommer til voksenuddannelse. På tværs af lande deltager omkring halvdelen af voksne i efteruddannelse. I Danmark er det to ud af tre. At have gode uddannelser – og efteruddannelser, som klæder os på til at imødegå teknologiske omstillinger, er helt afgørende – og i øvrigt noget, som Danmark høster stor anerkendelse på ude i verden.

” *Vi har en stor opgave i at sikre, at folk – særligt dem med lidt uddannelse i bagagen og måske dårlige erfaringer med at sidde på skolebænken – kan og tør tage skridtet til at gå på efteruddannelse*

De seneste år er der fra politisk side gjort meget for at give bedre muligheder for voksen og efteruddannelse. Med erhvervsuddannelsesreformen fra 2015 er det blevet nemmere at læse videre. Blandt andet fordi erhvervsuddannelserne som udgangspunkt giver direkte adgang til en erhvervsakademiuddannelse, men også fordi trepartsaftalen fra efteråret 2017 gav et tiltrængt løft til VEU-systemet: Øget godtgørelse til de, der tager AMU-kurser og en omstillingsfond til de, der skal skifte spor i deres arbejdsliv, er bare nogle af initiativerne. Dermed ikke sagt at vi ikke kan gøre mere. Der er stadig store dele af det ufaglærte arbejdsmarked, hvor man er betænkelig ved at tage på efteruddannelse. Måske føler man ikke, man kan. Måske føler man ikke, at man har råd til den midlertidige indkomstnedgang. Måske frygter man at blive fyret, mens man er væk. Og måske er man nervøs for, om der virkelig er et job i den anden ende. Her har vi en stor opgave i at sikre, at folk – særligt dem med lidt uddannelse i bagagen og måske dårlige erfaringer med at sidde på skolebænken – kan og tør tage skridtet til at gå på efteruddannelse.

Danmark har et godt udgangspunkt for at imødegå den fremtidige teknologiske udvikling. Vi anvender allerede robotter i industrien, vi efteruddanner os, og vi har et sikkerhedsnet, der er indrettet til at gribe de lønmodtagere, som ryger ud af beskæftigelse i kortere eller længere tid. Når "robotterne kommer" skal vi ikke fare sammen og blive bange. Danmark er i en god position til at vinde på den nye teknologi. Men vi skal tage udfordringerne, som teknologien rejser, alvorligt og sikre, at vi griber dem, der på kort sigt taber deres job til teknologien og tilbyder dem de bedste vilkår for at komme ind på arbejdsmarkedet igen, så flest mulige bliver vindere. Når robotterne kommer, skal vi investere i flexicurity-modellen.

Kronik bragt i Jyllands-Posten d. 28. marts 2018.